

Till kultur- och fritidsnämnden

Redovisning av uppdrag till förvaltningen gällande utveckling av vuxenvandring och samverkan med föreningslivet och öppna fritidsverksamheten (KFN 2026/107)

Vid Kultur- och fritidsnämndens sammanträde 2026-10-08 § 102 beslutades att chefen för öppna fritidsverksamheten skulle utreda förutsättningarna för att utveckla fritidsgårdsverksamheten för målgruppen 10-13 år.

Utredningen ska omfatta de regelmässiga, organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för att i samverkan med föreningslivet använda fritidsgårdars lokaler i Skillingaryd och Vaggeryd för verksamhet de dagar då respektive fritidsgård är stängd, även under perioder då vuxenvandring inte pågår, som en del av vuxenvandringens och öppna fritidsverksamhetens utveckling.

Utveckling av fritidsgårdsverksamheten för målgruppen 10–13 år

Min samlade bedömning, utifrån erfarenheterna från tidigare försök i kommunen, är att den ordinarie öppna fritidsverksamheten bör behålla sin nuvarande inriktning mot ungdomar i högstadieåldern.

Kommunen har vid flera tillfällen provat verksamhet riktad till yngre målgrupper. Dessa försök har enligt verksamhetens erfarenheter inte fallit väl ut. En återkommande farhåga är att ungdomarna redan har hunnit bekanta sig med fritidsgården och att intresset därför minskar när de når högstadieåldern.

En viktig del av fritidsgårdens uppdrag är att erbjuda en attraktiv mötesplats som ungdomarna ser fram emot att börja besöka när de börjar årskurs 7.

Där skapas förutsättningar för att bygga långsiktiga relationer, främja delaktighet och bedriva ett förebyggande arbete under en viktig period i ungdomarnas liv. Fritidsgårdarna i Skillingaryd och Vaggeryd har utvecklats med ett tydligt fokus på tonåringars intressen och behov.

Vid utformningen av lokalerna har kommunen tagit hjälp av bland annat genuskompetens, konstnärer och erfarenheter från utvecklingsarbete som tidigare skapat genusmarta mötesplatser. Arbetet har bidragit till inkluderande och attraktiva miljöer med ett högt deltagande, inte minst bland flickor.

Sedan fritidsgårdarna etablerades i sina nuvarande lokaler, i Skillingaryd 2017 och Vaggeryd 2020, har skadegörelsen enligt verksamhetens erfarenhet varit mycket begränsad. Tidigare försök med yngre målgrupper har däremot medfört utmaningar, bland annat avseende skadegörelse och möjligheten att upprätthålla den verksamhetsmiljö som byggts upp.

Det finns inte någon grund för att hävda att forskning entydigt avråder från att erbjuda fritidsverksamhet till barn under 13 år. Bedömningen grundar sig i stället på kommunens egna erfarenheter av tidigare försök och på betydelsen av att värna verksamhetens målgrupp, arbetssätt och långsiktiga relationsskapande uppdrag.

Kommunen möter redan barn i mellanstadieåldern genom bland annat Sommarkul, lovaktiviteter och andra riktade insatser. Dessa verksamheter ger möjlighet att skapa relationer och bygga broar till fritidsgårdarna utan att förändra den ordinarie verksamhetens målgrupp.

Riktade aktiviteter för 10–13-åringar kan därför vara ett alternativ när det finns ett tydligt behov, men jag rekommenderar inte att införa en generell öppen fritidsverksamhet för åldersgruppen.

Samverkan med föreningslivet

Det är positivt att kommunens lokaler används effektivt och att föreningslivet ges möjlighet att bedriva aktiviteter i fritidsgårdarnas lokaler när den ordinarie verksamheten är stängd. Ett sådant samnyttjande kan bidra till fler meningsfulla fritidsaktiviteter och stärka samverkan mellan kommunen och föreningslivet.

För att detta ska fungera behöver formerna för nyttjandet vara tydliga. Det behöver finnas överenskommelser om ansvar, tillsyn, säkerhet, nyckelhantering, städning och eventuella kostnader för slitage eller skador. Det behöver också klargöras vilka aktiviteter som är lämpliga i lokalerna och vem som ansvarar för verksamheten vid respektive tillfälle.

Det är samtidigt viktigt att skilja mellan att låna ut lokaler till föreningar för avgränsade aktiviteter och att bedriva öppen fritidsverksamhet i kommunens regi.

Den ordinarie fritidsgårdsverksamheten bygger på utbildad personal, etablerade pedagogiska metoder och gemensamma rutiner för bemötande, trygghet och gränssättning. Om annan personal eller föreningsrepresentanter ska bedriva en verksamhet som motsvarar den ordinarie öppna fritidsverksamheten behöver ansvar, kompetens och arbetssätt säkerställas. Annars finns risk för otydlighet kring regler, förväntningar och ansvar, vilket kan påverka tryggheten och kontinuiteten negativt.

Min bedömning är därför att samverkan med föreningslivet bör uppmuntras genom tydligt avgränsade aktiviteter och arrangemang. En sådan modell möjliggör ett bredare utbud utan att fritidsgårdarnas ordinarie uppdrag och arbetssätt förändras.

Vuxenvandringen, som planerades tillsammans med fältarna, utformades utifrån de behov som då bedömdes vara störst när det gäller vuxennärvaro ute i kommunen. Tiderna valdes med utgångspunkt i när behovet av vuxna på offentliga platser bedömdes vara som störst. Under de perioder då vuxenvandring inte planerades bedömdes behovet inte vara lika stort. Det är möjligt att behovsbilden har förändrats sedan dess.

En eventuell utökning bör därför föregås av en aktuell bedömning av när, var och för vilka målgrupper behovet av vuxennärvaro är störst. Det är viktigt att säkerställa att en ny insats svarar mot ett konstaterat behov och kompletterar befintliga

insatser. Förslaget om att hålla en fritidsgård öppen med en fritidsledare och föreningsrepresentanter under perioder då vuxenvandring inte pågår är i grunden intressant. En sådan verksamhet skulle kunna erbjuda en trygg mötesplats och samtidigt skapa nya former för samverkan med föreningslivet.

Genomförandet är dock organisatoriskt komplicerat utifrån nuvarande öppettider och bemanning. På fredagar har UG i Skillingaryd redan ordinarie öppet. Att samtidigt bemanna ytterligare en verksamhet skulle innebära att personalresurser behöver fördelas mellan två platser. Ett möjligt alternativ skulle vara att hålla UC i Vaggeryd öppet på fredagar, men detta skulle kräva ytterligare bemanning om den befintliga verksamheten ska kunna bedrivas utan att kvaliteten eller tryggheten påverkas negativt.

Lördagar är en annan dag då vuxenvandring har genomförts, samtidigt som fritidsgårdarna inte har ordinarie öppet. Att införa lördagsöppet skulle kräva förändringar i personalens scheman och en bedömning av hur detta påverkar bemanning, arbetstid, återhämtning och övrig verksamhet.

En sådan förändring kan inte betraktas som en enkel omfördelning av befintliga arbetstimmar. Den behöver föregås av en risk- och konsekvensanalys samt en samlad bedömning av för- och nackdelar.

Ett utökat nyttjande av fritidsgårdarna behöver planeras utifrån tydliga regler för lokalernas användning, ansvarsfördelning, tillsyn och säkerhet.

Om externa föreningar ska bedriva aktiviteter behöver formerna för detta regleras genom lämpliga överenskommelser. Om verksamheten riktar sig till barn och unga behöver även ansvar för trygghet och lämpliga rutiner för verksamhetens genomförande tydliggöras.

Organisatoriskt kräver en utökning att bemanning, öppettider och personalens scheman ses över. Det behöver säkerställas att en eventuell ny verksamhet inte sker på bekostnad av kvaliteten i den ordinarie öppna fritidsverksamheten eller leder till en försämrad arbetsmiljö. Förändringar av arbetstider, exempelvis lördagsarbete, behöver analyseras utifrån verksamhetens behov och personalens förutsättningar.

Ekonomiskt bedöms en utökning av öppettiderna eller införande av ytterligare bemannade verksamhetstillfällen inte rymmas inom den befintliga budgetramen med nuvarande förutsättningar. Om verksamheten ska genomföras behöver ytterligare resurser tillföras eller ett annat uppdrag prioriteras ned. Kostnader för personal, eventuella tillägg för arbete på obekvämt arbetstid, lokaldrift, städning, material, underhåll och administration behöver beaktas. Även om föreningsrepresentanter medverkar kan det inte förutsättas att detta innebär att behovet av kommunal bemanning försvinner.

Det behöver finnas en tydlig ansvarsfördelning och tillräckliga resurser för att verksamheten ska kunna bedrivas på ett tryggt och hållbart sätt.

Sammanfattande bedömning

Det finns positiva möjligheter i att utveckla samverkan med föreningslivet och att skapa fler trygga fritidsaktiviteter för barn och ungdomar. Det är dock viktigt att skilja mellan riktade aktiviteter, samnyttjande av lokaler och en utökning av den

ordinarie öppna fritidsverksamheten. Utifrån tidigare erfarenheter rekommenderas inte att fritidsgårdarnas ordinarie verksamhet generellt utökas till målgruppen 10–13 år.

I stället bör kommunen fortsätta utveckla riktade insatser genom exempelvis lovverksamhet och samverkan med föreningslivet. Samnyttjande av lokaler bör uppmuntras när aktiviteterna är tydligt avgränsade och ansvar, säkerhet och praktiska villkor är reglerade. När det gäller förslaget om bemannad verksamhet under perioder då vuxenvandring inte pågår bedöms idén vara värd att överväga, men genomförandet kräver en aktuell behovsanalys, en genomgång av bemanning och schemaläggning samt en ekonomisk bedömning.

En utökning kan inte genomföras inom nuvarande budgetram utan omprioriteringar eller tillförda resurser.

Förslag till fortsatt inriktning

- Den ordinarie öppna fritidsverksamheten behåller sin nuvarande målgrupp och inriktning.
- Riktade aktiviteter för 10–13-åringar utvecklas vid behov genom lovverksamhet och samverkan med föreningslivet.
- Föreningars nyttjande av fritidsgårdarnas lokaler möjliggörs genom tydliga överenskommelser om ansvar, säkerhet och praktiska förutsättningar.
- Behovet av vuxennärvaro under perioder då vuxenvandring inte pågår analyseras innan eventuell ny verksamhet planeras.
- En eventuell utökning av bemannade öppettider prövas först efter risk- och konsekvensanalys, översyn av personalens scheman och ställningstagande till finansiering.

Handläggare

Tommy Wallin chef för öppna fritidsverksamheten